

یادگیری گروهی

شود، مقدمه نوعی یادگیری گروهی غیررسمی است. استاد می‌تواند گروه‌های غیررسمی را در هر زمان ممکن در کلاس با هر میزان دانشجو سازماندهی کند تا میزان یادگیری دانشجویان

را از مطالب درسی بسنجد و فرصتی را برای آنان فراهم آورد تا آنچه را که یاد گرفته‌اند به کار بندند و یا تغییراتی را ایجاد کنند.

گروه‌های یادگیری رسمی: گروه‌هایی هستند که برای اتمام یک کار خاص مثل نوشتن یک گزارش، اجرای یک پروژه یا آماده کردن یک مقاله تشکیل می‌شوند. این گروه ممکن است کارشان را در یک جلسه کلاسی یا طی چند هفته به پایان برسانند. طبیعتاً دانشجویان تا هنگامی که کار به اتمام برسد و پروژه‌شان نمره‌گذاری شود با یکدیگر همکاری می‌کنند.

تیم‌های تحقیق: گروه‌هایی با افراد ثابت هستند که معمولاً یک نیمسال تحصیلی با یکدیگر همکاری می‌کنند و هدف عمده آن‌ها حمایت، تشویق و کمک در تکمیل پروژه‌ها و تکالیف درسی افراد گروه است. هرچه کلاس بزرگ‌تر و موضوعات درسی پیچیده‌تر باشد، نقش تیم تحقیق ارزشمندتر خواهد بود.

اگر تاکنون در کلاس گروه‌های یادگیری تشکیل نداده‌اید، بهتر است ابتدا با گروه‌های یادگیری غیررسمی شروع کنید.

هنگامی که دانشجویان فعالانه در فرآیند یادگیری شرکت کنند، یادگیری‌شان بهتر می‌شود. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که دانشجویان با کار کردن در گروه‌های کوچک، صرف نظر از موضوع، آنچه را که تدریس می‌شود بهتر یاد می‌گیرند. همچنین مطالب آموخته شده مدت زمان بیشتری در حافظه‌شان می‌ماند و از کلاس درس احساس رضایت بیشتری می‌کنند.

نام‌های مختلفی برای این نوع شیوه آموزشی تعریف شده است: یادگیری گروهی، یادگیری جمعی، یادگیری اجتماعی، تدریس همسالان، یادگیری همسالان، یادگیری متقابل، یادگیری تیمی، حلقه‌های پژوهشی، تیم‌های تحقیق و گروه‌های کاری. اما در مجموع سه نوع گروه کاری وجود دارد: گروه‌های یادگیری غیررسمی، گروه‌های یادگیری رسمی و تیم‌های تحقیق.

انواع گروه‌های یادگیری

گروه‌های یادگیری غیررسمی: گروه‌های یادگیری غیررسمی به‌طور موقت در یک جلسه کلاسی تشکیل می‌شود. مثلاً درخواست استاد از دانشجو برای بحث و گفت‌وگو با نفر کناری‌اش در مورد سؤالی که مطرح کرده است و یا زمانی که برای حل یک مسأله گروه‌های سه تا پنج نفره تشکیل می‌

اصول سازماندهی گروه‌های یادگیری

در مورد چگونگی تشکیل گروه‌ها تصمیم‌گیری کنید: برخی استادان ترجیح می‌دهند دانشجویان هر گروه را به‌طور اتفاقی مشخص کنند تا ناهمگونی را به حداکثر برسانند: ترکیبی از دانشجویان پرحرف و ساکت، افراد بدبین و خوشبین و ... برخی از استادان اجازه می‌دهند که خود دانشجویان افراد گروه‌شان را انتخاب کنند. گرچه این امر موجب می‌شود که در برخی موارد گروه‌ها بیش از حد با یکدیگر آشنا باشند اما تجربه نشان داده گروه‌هایی که خودشان یکدیگر را انتخاب کرده‌اند کارآمدتر و مؤثرتر بوده‌اند. یک نقطه نظر میانی مطرح هم این است که از دانشجویان بخواهید اولویت‌های خود را مشخص کنند، سپس خودتان انتصاب را انجام دهید.

درباره بزرگی و کوچکی گروه هشیار باشید: در مجموع، گروه‌های چهار یا پنج نفره بهتر کار می‌کنند. گروه‌های بزرگ‌تر فرصت مشارکت فعال را برای افراد محدود می‌کنند. هر چه افراد گروه، مهارت کمتری داشته باشند و یا زمان در دسترس کوتاه‌تر باشد به همان نسبت گروه کوچک‌تر خواهد بود.

گروه‌ها را کنار یکدیگر نگه دارید: هنگامی که گروهی خوب کار نمی‌کند، از منحل کردن آن بپرهیزید حتی اگر گروه از شما بخواهد. افزودن افراد گروهی که دارای مشکل هستند به گروه‌های موجود نیز ممکن است فرآیند گروهی‌شان را مختل کند. با استفاده از روش‌های نادرست فوق، گروه مشکل‌دار یاد نمی‌گیرد که چگونه با همکاری متقابل بی‌ثمر کنار بیاید.

اصول طراحی یادگیری گروهی

وابستگی متقابل: دانشجویان یک گروه باید درک کنند که آن‌ها یا با یکدیگر غرق می‌شوند یا این که با هم آشنا کرده و نجات می‌یابند. بنابراین هر یک از افراد گروه در قبال دیگران مسوول و وابسته به آن‌هاست. راهبردهای افزایش وابستگی به یکدیگر شامل مشخص کردن پاداش‌های یکسان برای گروه، تشویق دانشجویان به تقسیم کار و معرفی روش‌هایی است که دانشجویان را سریعتر به یک توافق عمومی می‌رساند.

مرتبط بودن کار گروهی با درس: دانشجویان باید کار گروهی را مکملی برای اهداف درسی تلقی کنند نه صرفاً یک کار سخت. برخی استادان معتقدند که گروه‌ها زمانی موفقیت بهتری کسب خواهند کرد که کارهایشان با قضاوت اعضای کلاس همراه باشد.

برگزاری آزمون گروهی: در یک آزمون گروهی چه آزمون کلاسی و چه آزمون خانگی، هر دانشجو نمره گروه را دریافت می‌کند. بر طبق تجربیات استادانی که از شیوه آزمون گروهی استفاده کرده‌اند همیشه گروه‌ها در مقایسه با افراد، نمره بالاتری کسب می‌نمایند.

تقسیم منصفانه کار: سعی کنید کارها را به گونه‌ای تقسیم کنید که همه افراد یک گروه به طور مساوی با یکدیگر همکاری کنند.

دانشجویان باید کار گروهی را مکملی برای اهداف درسی تلقی کنند نه صرفاً یک کار سخت.

کاری می‌تواند انجام دهد تا شرایط بهتری برای گروه فراهم آورد؟ در پایان پروژه، از دانشجویان بخواهید که فرم ارزیابی مختصری را درباره کارآیی گروه و افراد آن کامل کنند. این فرم شامل مواردی درباره دستاوردهای کلی گروه، نقش خود دانشجو و پیشنهادهایی برای تغییرات در کارهای گروهی آینده می‌شود.

درباره چگونگی نمره دادن به افراد گروه تصمیم‌گیری کنید: برخی استادان در کار گروهی برای کلیه افراد گروه نمره یکسانی را در نظر می‌گیرند و استدلال آن‌ها این است که نمره دادن به دانشجویان به‌طور انفرادی، به رقابت در بین گروه می‌انجامد و بنابراین مزایای کار گروهی را بر هم می‌زند. برخی دیگر از استادان براساس نمره‌های آزمون فردی یا ارزیابی گروه از کار هر فرد، نمره می‌دهند.

اصول کار تیم‌های تحقیق

برای افزایش بازدهی تیم‌های تحقیق لازم است: توضیح دهید چگونه تیم‌های تحقیق کار می‌کنند: تیم‌های تحقیقی به شیوه‌های گوناگونی کار می‌کنند. در یک روش، تمام دانشجویان مطالب درسی را می‌خوانند و هر یک از افراد قبول می‌کند یک بخش خاص از مطالب درسی را دقیق و عمیق مطالعه کند و تا حد امکان هر سؤالی را که برای سایر افراد تیم در این بخش مطرح شده است به‌طور کامل پاسخ دهد. در روش دیگر، فعالیت‌های تیمی از یک جلسه تا جلسه بعد فرق می‌کند. برای مثال در یک جلسه، تیم، یادداشت‌های کلاسی

به گروه کمک کنید در مورد چگونگی ادامه کار برنامه ریزی کند: از هر گروه بخواهید برنامه‌ای را برای اقدامات و فعالیت‌هایش طرح‌ریزی کند.

فعالیت‌های گروه‌ها را مرتباً کنترل کنید: اگر پروژه‌ای چندین هفته طول می‌کشد، پست‌های بازرسی گروه‌ها را ایجاد نمایید. از گروه بخواهید تا طرح کلی و پیش‌نویس‌ها را به شما ارائه دهند یا در این مورد با شما جلسه‌ای داشته باشند.

ساز و کارهایی را برای گروه‌ها فراهم آورید تا مشکل افرادی را که با گروه همکاری ندارند حل کند: پس از این که کار گروهی کامل شد، بهتر است هر دانشجو یک ارزیابی پنهان از مشارکت سایر افراد گروه به استاد تحویل دهد. اگر چند نفر اعلام کرده باشند که یک فرد خاص کمتر از میزان موظف فعالیت داشته است، فرد مورد نظر به نسبت بقیه گروه، نمره کمتری خواهد گرفت.

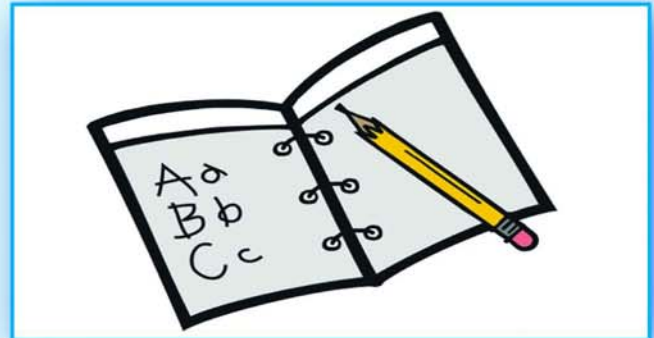
اصول ارزیابی یادگیری گروهی

مطمئن شوید که کارکرد فردی دانشجو نیز ارزیابی می‌شود و گروه‌ها می‌دانند افرادشان چگونه کار می‌کنند: با بکارگیری برخی شیوه‌ها مانند آزمون‌های ناگهانی که جداگانه از افراد گرفته می‌شود و یا درخواست از یک‌یک دانشجویان برای ارائه پیشرفت‌های گروهی‌شان می‌توان مطمئن شد که آیا دانشجویان مسوولیت پذیرند یا خیر.

به دانشجویان فرصت دهید تا کارآیی گروه‌شان را ارزیابی کنند: در طی انجام کار گروهی یک یا دو بار از افراد گروه بخواهید دو سؤال را مورد بحث و بررسی قرار دهند. هر فرد چه کاری را انجام داده که برای گروه مفید بوده است؟ هر فرد چه

- منبع:
- Beckman, M. (1990). Collaborative Learning: Preparation for the Workplace and Democracy. College Teaching, vol.38, No.4, pp. 128-133.
 - Gross Davis, B. (1993). Tools for Teaching. San Francisco: Jossey-Bass.
 - <http://teaching.berkeley.edu/bgd/collaborative.html>

نشانی: سازمان مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد، معاونت طرح و برنامه، تلفن: ۰۵۱۱-۸۸۰۲۳۲۰ E-mail: bahrevari@um.ac.ir

- در خلال جلسات گروه شرکت فعالی داشته باشد.
- به ارتقاء یادگیری و موفقیت اعضای تیم کمک کند.
- کمک، حمایت و تشویق را برای افراد گروه فراهم آورد.
- در خود ارزیابی‌های دوره‌ای شرکت کند تا مشخص شود آیا کار تیم تحقیق موفقیت‌آمیز بوده است یا خیر.

به دانشجویان در تعیین اتاق جلسات کمک کنید: با مسئول مربوطه گفت‌وگو کنید تا اتاق‌های کوچک جلسات را برای تیم‌های تحقیق در اختیار شما قرار دهد. گروه‌های شش نفره تشکیل دهید نه بیشتر: در گروه‌های بیش از شش نفر ممکن است دانشجویان فرصت پیدا نکنند که مرتباً با هم گفت‌وگو کنند. همچنین از آنجا که تحت این شرایط تعداد افراد زیاد می‌باشد، مفهوم مسوولیت اجتماعی از اهمیت کمتری برخوردار است.

به دانشجویان اجازه دهید خودشان تیم‌های تحقیق را انتخاب کنند مگر کلاس‌تان بزرگ باشد: از آنجا که گروه‌ها تا آخر نیمسال با هم هستند و خارج از کلاس با هم دیدار خواهند داشت، به دانشجویان فرصت دهید تا گروه‌های سه تا شش نفره تشکیل دهند. یک یا دو گروه برای دانشجویانی که دیگران را در کلاس نمی‌شناسند در نظر بگیرید. اگر دانشجویان خودشان گروه‌شان را انتخاب کردند، طی سه هفته اول کلاس، چندین فعالیت گروهی کوچک به آنها پیشنهاد دهید و عضویت این گروه غیررسمی را چرخشی کنید به گونه ای که دانشجویان بتوانند قبل از شکل‌گیری تیم‌های تحقیق با علایق، توانایی‌ها و لیاقت‌های دیگران آشنا شوند.

بخشی از وقت کلاس را به برنامه‌ریزی در مورد تیم‌های تحقیق اختصاص دهید.

یک جلسه کلاسی را به تیم‌های تحقیق اختصاص دهید: از زمان استفاده کنید و به گروه‌ها سر بزنید تا کارکردشان را ببینید. تا حد امکان، با گروه‌های تحقیق دیدار داشته باشید یا فعالیت‌های آنان را برخی اوقات در طول نیمسال بررسی کنید.

را مرور می‌کند تا ببیند آیا در مورد موضوعات بسیار مهم درس یا مباحث درسی توافق نظر وجود دارد یا خیر. در جلسه دیگر، ممکن است تیم، به مرور آزمون کلاسی بپردازد تا مطمئن شود تمام اعضای تیم همه سؤالات را کاملاً فهمیده‌اند.

در روش سوم، برنامه اصلی برای هر جلسه تیم تحقیق، مجموعه‌ای از سؤالات تحقیقی است. در اوایل نیمسال، سؤالات تحقیقی توسط استاد یا دانشجویان فارغ‌التحصیل ارائه می‌شود. بعد از سه یا چهار هفته، هریک از افراد تیم باید یک سؤال تحقیقی مربوط به مطالب درسی هفته را به جلسه بیاورد. در مورد این سؤالات بحث می‌شود، در پایان جلسه سؤالات تحقیقی که به نظر گروه بسیار ارزشمند است برای بررسی به استاد ارائه می‌شود.

می‌توانید به دانشجویان اجازه دهید که خودشان تصمیم بگیرند چگونه گروه‌های تحقیقی‌شان را سازمان دهند.

اگر تیم‌های تحقیق اختیاری است برای همکاری دانشجویان امتیاز اضافی در نظر بگیرید.

اجازه دهید دانشجویان بدانند که وظایف‌شان به عنوان یکی از افراد تیم تحقیق چیست. دانشجویانی که در تیم‌های تحقیق شرکت می‌کنند رعایت موارد زیر را قبول می‌کنند:

- قبل از جلسه تیم تحقیقی، آماده باشد.
- هر کاری را که گروه به او واگذار کرده کامل کند.
- به موقع و در تمام جلسات حاضر باشد.